

Fredrikke

Organ for FoU-publikasjoner - Høgskolen i Nesna

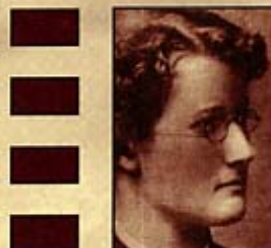
”Kan du tenke deg å jobbe for Høgskolen i Bodø ” :

om Høgskolen i Nesnas etablering av informatikkutdanning
i Mo i Rana

Geir Borkvik

Pris kr. 25,-
ISBN 82-7569-074-9
ISSN 1501-6889

2003, nr. 8

HØGSKOLEN I NESNA

Om Fredrikke Tønder Olsen (1856-1931)

Fredrikke Tønder Olsen ble født på handelsstedet Kopardal, beliggende i nåværende Dønna kommune. Det berettes at Fredrikke tidlig viste sin begavelse gjennom stor interesse for tegning, malerkunst og litteratur. Hva angår det siste leste hun allerede som ung jente "Amtmannens døtre".

Kildene forteller at Fredrikke levde et fascinerende og spennende liv til tross for sine handikap som svaksynt og tunghørt. Hun måtte avbryte sin karriere som gravørlærling fordi synet sviktet. Fredrikke hadde som motto: "Er du halt, er du lam, har du vilje kjem du fram." Fredrikke Tønder Olsen skaffet seg agentur som forsikringsagent, og var faktisk den første nordiske, kvinnelige forsikringsagent. Fredrikke ble kjent som en dyktig agent som gjorde et utmerket arbeid, men etter 7 år måtte hun slutte siden synet sviktet helt.

Fredrikke oppdaget fort behovet for visergutter, og startet Norges første viserguttbyrå. Hun var kjent som en dyktig og framtidsrettet bedriftsleder, der hun viste stor omsorg for sine ansatte. Blant annet innførte hun som den første bedrift i Norge vinterferie for sine ansatte.

Samtidig var hun ei aktiv kvinnesakskvinne. Hun stilte gratis leseværelse for kvinner, inspirerte dem til utdanning og hjalp dem med litteratur. Blant hennes andre meritter i kvinnesaken kan nevnes at hun opprettet et legat på kr. 30 000,- for kvinner; var æresmedlem i kvinnesaksforeningen i mange år; var med på å starte kvinnesaksbladet "Norges kvinder" som hun senere regelmessig støttet økonomisk.

Etter sin død ble hun hedret av Norges fremste kvinnesakskvinner. Blant annet er det reist en bauta over henne på Vår Frelses Gravlund i Oslo. Fredrikke Tønder Olsen regnes som ei særpreget og aktiv kvinne, viljesterk, målbevisst, opptatt av rettferdighet og likhet mellom kjønnene.

Svein Laumann

Sammendrag

Dette paperet beskriver etableringen av HiNes informatikkutdanning¹ i Mo i Rana i perioden 1998 – 1999². Perspektivet er etablererens. Paperet prøver å beskrive og forklare motstanden mot etableringen som oppsto i Rana. Denne motstanden ble ledet an av betydningsfulle aktører i lokalmiljøet. Mange av de som representerte motstanden, ble senere viktige støttespillere for HiNe. Paperet utvikler noen forklaringsvariabler på fenomenet: Konkurransen om studenter, Utvikle kontra ”shoppe” utdanning, Klassisk by-land konflikt.

¹ ”Del av vitenskap og teknologi som er opptatt av informasjonsbehandling ved hjelp av datamaskiner.” (Hofstad mfl. 1997, Norsk Dataordbok, Universitetsforlaget). Brukes i alminnelig offentlig omtale synonymt med ”utdanning i informasjonsteknologi” eller bare ”IT-utdanning”.

² Paperet bygger bl.a. på foredrag ved Høgskolen i Nesnas høgscoletråd 8. mai 2001 og foredrag under Forskningsdagene 25. september 2003.

Opptakt Senvinteren 1998

Jeg kjenner vannet sige inn gjennom den ene skoen. Det iser. Ergerlig drar jeg til meg foten før jeg skritter over neste haug. Det ligger slaps i gatene i Mo. Jeg går mot apoteket. I underetasjen ligger Universitetets Registreringssentral. Jeg kaster et blikk inn gjennom de store vinduene. Det er hektisk aktivitet der inne. Til sommeren skal de avvikle.

Det har vært en natt med lite søvn og mye spekulasjoner. Timene fra fem og utover hadde gått med til å beskrive bedrifter, legge sammen personuttalelser og kartlegge forbindelser. Hvem som hadde sagt hva.

Jo, jeg hadde regnet med at det ville bli arbeidskrevende å starte opp informatikkutdanning i Mo. Jeg hadde nok tenkt at enkelte konflikter ville følge, men jeg hadde trodd at disse ville kommet på campus i Nesna. Jeg hadde tenkt at ansatte ved høgskolen ville reagere på at skolen brukte vel en million av egne midler utenfor studiestedet, midler som ellers ville gått til idrett, forming, lærerutdanning osv, for noen ekstra bevilgning fra staten til dette hadde vi jo ikke fått.

Jeg kommer opp til rådhuset, skrår over gamle E6 ved kinoen, passerer statuen av Hans Berntsen og tar ut kurs mot min gamle arbeidsplass, Kongsvegen videregående skole.

Kanskje ville mange ansatte ved høgskolen frykte ei utvikling med å satse på Mo, særlig hvis det samtidig kom en nedgang i studenttallet på Nesna. Den tradisjonelle konfliktlinjen mellom Rana og Ytre Helgeland³ ville nok gjøre at enkelte ville komme til å reagere på vår etablering i Mo. Men det som skjedde var mildt sagt forbausende. I fagmiljøet på Nesna var det bare noen få som var skeptisk, mest var det bare støtte og oppmuntringer å høre. Men inne på Mo sto konfliktene i kø. Dels var reaksjonene komplett uforståelige, dels føltes det som historisk nag. Særlig viste det seg at vårt næringslivsrettede studium med et Sandnessjø-firma, Helgeland FOU⁴ som operatør falt enkelte i Rana tungt for brystet. Det var tydelig at å samlokalisere dette studiet med vårt studium i bibliotek, arkiv og museum, samt de andre høgskolestudiene – BI og sykepleierutdanningen – ble vanskelig å svelge. Rektoren for BI, Kåre Hansen, var klart i mot dette. Han hevdet og at Høgskolen i Bodø skulle ha satt foten ned for det.

Fra Rana Utviklingsselskap (RU)⁵ fikk jeg tidlig en følelse av at vår etablering av informatikkutdanning i Mo ikke passet særlig godt. En anelse om at det var feil høgskole som ville etablere seg og utvikle seg i Mo, snek seg inn. I begynnelsen hadde signalene vært uklare, men ut over vinteren på det nye året 1998 ble meldingen fra RU klarere. Ekstern representant i HiNes høgskolestyre Geir Waage – forøvrig fra

³ Grovt og unyansert betraktet avspeiles denne som en konfliktlinje i prioriterings- og lokaliseringsspørsmål mellom befolkningssentret Rana på den ene side og resten av Helgeland på den andre.

⁴ Helgeland FOU ble etablert i Sandnessjøen i 1991. Formålet var å drive kurs, opplæring, rådgiving, it-konsulenttjenester. Senere på 90-tallet omdannet de seg til Educo Kompetansenett AS.

⁵ RU ble etablert i 1987 som et instrument for å skape nye arbeidsplasser (både offentlige og private) i Rana i forbindelse med den store omstillingen av Rana da staten trakk seg ut av jern og stålproduksjonen. Største eier er Rana Kommune (47%).

Mo, refererte synet til RU slik: ”Dere har ikke det tilbudet som næringslivet i Rana ønsker.” Nå gikk jeg og tumlet i slapsvåte Mo-gater og spekulerte på dette utsagnet. Han sa ikke ”vi har ikke...”, men ”dere har ikke...”. Jeg spekulerte: ”Som styrerepresentant for høgs skolen, identifiserer han seg ikke med institusjonen? – med oss?!” Dessuten var det merkelig at vi ikke hadde det tilbudet næringslivet ønsket. Vi hadde aldri fått slike tilbakemeldinger fra de bedriftene vi hadde vært i kontakt med.

Fra tidlig på 80-tallet, blant de aller første i Norge, hadde vi gitt tilbud i informatikk rettet mot skoleverket. Dette var regulert etter en nasjonal rammeplan. Fra begynnelsen av 90-tallet hadde vi gitt grunnfag i informatikk etter mønster av Universitetet i Trondheim. Og nå ønsket vi å etablere dette i Mo og håpet på et samarbeid for å videreutvikle tilbudet til et flerårig løp.

Tankene gikk tilbake til nattens spekuleringer. Rana var jo rangert høyt på NHOs liste over etableringsvennlige kommuner. Men nå var vanskene blitt formidable. Mest ergerlig var dette hemmelighetskremmeriet. Når vi spurte RU hvem dette næringslivet var, og at vi ønsket å møte det, var de tause. Hvorfor denne beskyttelsen? Det var på tide å AVKREVE et svar. Jeg satte kursen mot RUs lokaler i Furuholmenbygget. Der på pauserommet satt Sven Tovaas⁶. Han kikket opp på meg og sa: ”Kan du tenke deg å jobbe for Høgs skolen i Bodø.”

Bakgrunn: HiNe beslutter å satse på informatikkutdanning i Mo

Høsten 96 startet spede og spredte diskusjoner i informatikkseksjonen om muligheten av å desentralisere grunnfagstudiet til Mo, og satse på pedagogisk informatikk på Nesna. Ut over våren 97 ble diskusjonene internt i informatikkmiljøet om etablering på Mo mer formaliserte. Studiesjef Olga Langseth foreslo å bruke internettløsninger og fjernundervisning i en slik desentraliseringsmodell.

I 96 hadde HiNe inngått en samarbeidsavtale med et kommersielt kursselskap Helgeland FOU om å gi en variant av grunnfaget i informatikk rundt omkring på Helgeland. Denne ”varianten” spisset utdanningen mot mindre bedrifters behov for datakompetanse. HiNe hadde på den tiden ikke en organisasjon som på egen hånd kunne møte behovet for informatikkutdanning ute i kommunene. Tilbakemeldingene fra denne studievarianten var gode. I Rana derimot registrerte vi at Helgeland FOU fikk vansker med å etablere seg med vår høgs koleutdanning i BI-bygget⁷ i Strandgata. I et brev til høgs skolen høsten 1997 viser de til flere samtaler om samlokalisering i BI-bygget, men nå hadde de helt gitt opp: ”Vi har ikke mottatt noen melding verken fra Rana Kommune eller BI vedrørende leieforholdet, men har naturligvis forstått – og tatt til etterretning at en samlokalisering i Strandgata er utelukket for vår del.”⁸

Rana Kommunes rolle i denne saka fikk et politisk etterspill utover høsten og vinteren 97. I kommunestyret interpellerte Rød Valgallianse. Interpellasjonen peker på faren

⁶ Prosjektleder i RU

⁷ Navnet kommer av at Handelshøgs skolen BI holdt til i dette bygget. Opprinnelig var bygget et slakteri drevet av faren til BI-rektoren. Rana Kommunes tanke var en periode at høyere utdanning skulle samles i dette bygget.

⁸ ”Vedrørende IT-samarbeid og ev. Samlokalisering i Mo” Brev fra Helgeland FOU 26.08.97 til Høgs skolen i Nesna.

med at ”andre” interesser enn rent utdanningsmessige vil styre hvem som får etablere seg. Den peker på de ”nære” bånd som eksisterer mellom huseier og BI-rektor. Interpellasjonen må forstås dit at kommunen, som leier av lokalene og videreutleier til de andre utdanningsaktørene, har mistet styringen med hvem som får og ikke får etablere seg – og at denne styringen i praksis er overtatt av en av leietakerne.⁹

Til tross for denne utviklingen mente informatikkseksjonen at HiNe hadde mest å vinne på samlokalisering i BI-bygget når vi skulle etablere grunnfagsstudiet neste år. Det ble pekt på fordelene i et større studentmiljø og felles infrastruktur. HiNe hadde et årsstudium i samlingsutvikling (bibliotek, arkiv, museum) i BI-bygget og informatikkseksjonen så på samlokalisering her som viktig.¹⁰

Etter innstilling fra direktør vedtok høgskolestyret i desember 97 desentralisering av årsstudiet i informatikk til Mo, og i februar 98 godkjennes det i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.¹¹

Lokaliseringsvalget i Mo var og i praksis avgjort i pakt med at samarbeidsforholdene av HiNes ledelse ble opplevd som vanskelig. Ledelsen kunne ikke gi etter for det ultimate valg at grunnfagsstudiet kunne få bli i BI-bygget, mens HiNes næringslivsrettede variant med Helgeland FOU som operatør ikke kunne drive i samme bygg.

Sandnessjøen ruller ut en rød løper

Arbeidet konsentreres nå mot to hovedfelt: Etablering av informatikkstudiet på Midtre Felt i HOK-bygget, og håndtering av konflikter i forhold til enkelte aktører i Rana. Det er merkbart at tonen blir mer anspent. Parallelt med den vanskelige situasjonen i Rana ruller ordføreren i Sandnessjøen ut den røde løper for HiNe. Sandnessjøens politikere lanserer muligheter for å etablere informatikkutdanning i det flotte telebygget på Stamnes. De inviterer til samarbeide for å bli et av de 40 it-sentrene som regjeringen har lansert.¹²

20. mars tar Rana Utviklingselskap formelt opp ønsket om en treårig informatikkutdanning med Høgskolen i Bodø. I et brev til Høgskolen i Nesna et par uker senere forklarer RU denne henvendelsen til Bodø med at HiNe primært bare har et grunnfag i informatikk, mens at det som næringslivet etterspør er

⁹ ”Rana Kommunes strategi for å få etablert et bredere og mer slagkraftig høgskoletilbud i Rana”, Interpellasjon av RV i Rana Kommunestyre 9. september 1997

¹⁰ Geir Borkvik/ Torbjørn Martinsen, Etablering av årsstudiet i informatikk i Mo høsten –98 Intern notat 12.aug 1997.

¹¹ ”Vedr. Søknad om etablering av årsstudium i informatikk”, KUF 03.06.98 ref. 98/4679/tkh/mm

¹² ”IT-Senter i Sandnessjøen”, Helgelands Blad 25. mars 1998 side 1, 4 og 6

informatikkutdanning av minst tre års varighet.¹³ Høgskolen i Nesnas tilsvar er at man som Helgelandsregionens høgskole hadde håpet på et felles utviklingsløft.¹⁴

Høgskolen i Bodø vil etablere informatikkutdanning i Mo

I april slår Rana Blad opp at Høgskolen i Bodø skal etablere en treårig utdanning i IT med 20 studieplasser, forutsatt at de får finansiering. Dagen etter kan en lese at Høgskolen i Bodø søker om finansiering og godkjenning for etableringen til Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet, samt til Nærings- og handelsdepartementet.¹⁵

Rana Blad

ONSDAG 22. APRIL 1998

11

Treårig høgskole- utdanning i IT til Mo

Går alt etter planen starter de 20 første studentene på en treårig høgskoleutdanning i informasjonsteknologi (IT) på Mo allerede til høsten. Dette bekrefter dekanus på siviløkonomutdanningen i Bodø, Sven Are Jensen.

Utdanningen på Mo blir en filial underlagt høgskolen i Bodø, og skal ha omkring 20 studieplasser.

– Vi har studieopplegget klart, og det blir en trårig IT-utdanning i Mo så fremt det lar seg gjøre rent praktisk. Og da tenker jeg spesielt på finansiering og lærere, sier dekanus Sven Are Jensen. – Så vidt jeg vet er det et veldig godt IT-miljø på Mo, og vi er avhengige av samarbeid med næringslivet for å skaffe lærere,

fortsetter han.

Lokalisering er ennå ikke avgjort, men det er nærliggende å tro at det nye studiet blir samlokalisert med BI og høgskolens sykepleierutdanning.

– Hvis det er ledig kapasitet, er det naturlig at vi også flytter inn. Men dette er det ennå litt for tidlig å si noe om, forteller Jensen.

Til uka sender høgskolen søknad om finansiering både til Nærings- og handelsdepartementet (NHD) og Kirke-, utdannings-

og forskningsdepartementet (KUF). Samtidig sender høgskolen søknad om godkjenning av fagopplegget.

– Vi krysser fingrene og håper på godkjenning slik at vi kan starte opp med utdanningen til høsten, sier han håpefullt.

Desentralisering

I følge Jensen har høgskolen i Bodø hatt planer om desentralisering av IT-studiet en god stund.

– Markedet skriker etter it-utdannede personer. Vi og høgskolen i Narvik er de eneste i fylket som utdanner it-kandidater, og vi har også et ansvar for Helgelandsområdet. Det er vår jobb å utdanne kompetente fagfolk, og det er ikke aktuelt å legge en desentralisert IT-utdanning til andre steder enn Mo, sier dekanus på siviløkonomutdanningen ved høgskolen i Bodø, Sven Are Jensen.

Bjørn Egil Gilje

–Sats på ut- danning

Avdelingsdirektør i Statens Datasentral (SDS), Jan Erik Furunes mener at IT-utfordringen for Rana ligger i å satse på å utvikle eksisterende IT-bedrifter og utdanning.

Avdelingsdirektørens synspunkter kom fra på Næringslivsdagen på BI i går. Nå ser det ut som om Furunes sin drøm om treårig IT-utdanning går i oppfyllelse.

Allerede nå har Rana tusen it-arbeidsplasser, ifølge avisa Computerworld. Arbeidsplassene kom som erstatning for de 1500 som forsvant da jernverket og koksverket ble lagt ned. I dag har Rana både offentlige og private IT-virksomheter.

– Mye av it-kunnskapen lå her fra før av. Rana fikk offentlig dra-hjelp, og bruken av it har vært avgjørende for de offentlige og private virksomhetene. Kunnskapen

– Å utvikle eksisterende IT-bedrifter og satsing på utdanning er IT-veien å gå for Rana, sa Jan Erik Furunes under Næringslivsdagen på BI i går. Foto: Bjørn Egil Gilje

– Skuffende få deltakere

36 av 70 BI-studenter møtte opp på deres eget arrangement Næringslivsdagen 1998. Mellom 20-25 fra næringslivet deltok. Arrangørene håpet på 40.

– Litt skuffende at så pass få deltar. Spesielt skuffende er det at så få av våre egne studenter tydeligvis ikke har tid denne ene dagen i året, sier en litt betuttet Sverre M. Hagh i Norges bedriftsøkonomiske studentersammfunn.

Studentforeningen ved BI arrangerte Næringslivsdagen, og grunntanken er å markedsføre og opprette kontakter med folk næringslivet. Hagh mener å merke en litt avventende innstilling.

– Arrangementet er et pilotprosjekt. Fra neste år skal alle BI-skolene delta og markedsføre Næringslivsdagen, sier en tross alt optimistisk Sverre M. Hagh.

¹³ ”Desentralisert 3-årig studium i Mo i Rana”, brev fra Rana Utviklingselskap 3. april 1998, journalført ved Høgskolen i Nesna: Saksnr. 9800091, Dok 005, A:32, Inn 07/04/98

¹⁴ ”Ang. IT-studium i Mo i Rana”, brev fra Høgskolen i Nesna til Rana Utviklingselskap 20.04.98, ref: 9800004/406.2/SS

¹⁵ ”Treårig høgskoleutdanning i IT til Mo”, Rana Blad 22. april 1998 s. 11

Det åpnes nå en ny arena for striden. KUF¹⁶ var tidligere informert om HiNes planer for utvikling av it-studie i Rana via egne midler – nå får de en søknad fra Høgskolen i Bodø om en konkurrerende utdanning. Det tas fortløpende kontakt fra begge leire inn mot KUF og Næringsdepartementet helt på ministernivå.

HiNe er imidlertid fast bestemt på å fullføre etableringsplanene for egne midler selv om Høgskolen i Bodø skulle etablere seg. Dette signaliseres og utad. HiNe signaliserer videre at studiet i første omgang vil bli utviklet med et mellomfag og siden forlenget etter det. HOK har fått opp råbygget, intensjonsavtale om leie er inngått, arbeid med romløsninger, innredninger, datalab, teknisk infrastruktur og studentrekruttering og øvrig studieplanlegging fortsetter.

Departementet gir midler til HiNe

Ut over juni merker vi en viss nøling fra aktørene som hadde gått inn for Høgskolen i Bodø og med sommeren 1998 ebber striden ut. De aktørene HiNe har vært mest i strid med blir etter hvert HiNes beste støttespillere: Rana Utviklingsselskap, Posten SDS¹⁷ (nå Ergo). Ut på høsten kommer meldingen om at HiNe får midler fra departementet til 15 nye studieplasser på Mo. Høgskolen i Bodø får avslag på sin søknad.

Jubel og skuffelse for IT-vedtak

Regjeringa har besvart næringslivets rop om hjelp til å skaffe kompetente IT-arbeidere. I går kom meldinga om at Høgskolen i Nesna får 15 ekstra studieplasser desentralisert til Mo. Avslaget til Høgskolen i Bodø ble derimot møtt med skuffelse.

Vi jubler over å ha vunnet fram i den beinhard konkurransen om studieplassene innenfor informasjonsteknologi. For oss er dette en stor innkjøpelse av satsinga som ligger i prosjektet «IT-løst Høgskole». Dette sier Arne Meisfjord, rektor ved Høgskolen i Nesna (HiNe). Prosjektet utløses i samarbeid med Høgskolen i Narvik. Meisfjord understreker at den endelige målestinget spør for HiNes vedkommende er å kunne tilby ei trelag utdanning.

Operative på kort varsel

Flasene det er gått gjennom for i denne omgang er til grunnlag, såvidt etårlig studium. Fra før tilbyr HiNe grunnlag IT på Nesna og ei ligvande oppløgg i samarbeid med bedriften Høglund FOU senter AS i Østremnyland. Sandnessjøen, Mosjøen og Må. Dessuten hadde HiNe allerede fattet syvvevstak om oppretting av 15 nye plasser på Mo innenfor egne rammer. De 15 plassene regner man har gitt klarsignal for kommer i tillegg til disse, og innføres således ei skatteinveining.

Jeg tror grunnen til at vi ikke gjennomslag var det grunnarbeidet som var lagt i og med

den satsinga vi allerede har gjort på Mo. Dette var med på å sikre at vi kunne være operative med det nye grunnlaget på så kort varsel, sier Meisfjord. Han tror ikke det skal by på store problemer å skaffe det som trengs av lærerkrefter.

Vi har en solid stab sjøl og tror det skal gå greit å få fatt i det som måtte trengs av forsterkninger, sier han. Det er tilsammen 54 skilte kandidater til de totalt 30 studieplassene, som med dette vil være virksomme om ein måneds tid.

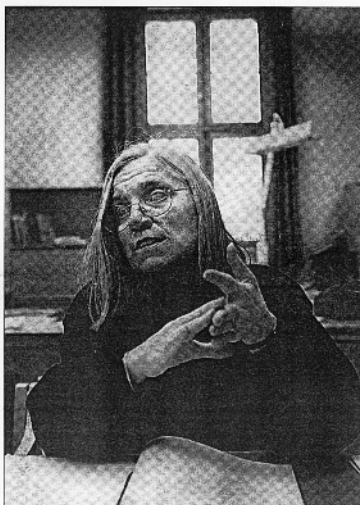
Trist for næringslivet i Rana

Ved Høgskolen i Bodø er stemningen ikke like god. De hadde søkt myndighetene om 20 plasser desentralisert til Mo i Rana. Dette var ment som et trelag studium, men søknaden ble altså avvist. Dekans ved siviløkonomutdanninga i Bodø, Svein Arne Jensen, er skuffet over vedtaket.

Jeg synes dette er trist for næringslivet i Rana. Kommunen er stor, og har en høy konsentrasjon av teknologisk settede bedrifter. Det har hele tida vært sakt bestemt inntrykk at næringslivet skal trenge kompetente IT-arbeidere med trelag utdanning, sier Jensen. Han mener forholdet mellom skolekø fra de to skoleene i Nordland er misforholdt.

Det gjelder også å høre begrunnelsen for departementets vedtak. Men slik jeg ser det må det hele bero på en total misforholdelse av forholdet mellom tilbudet fra Nesna og vdr plasser. Ei enkelte oppløgg kan umulig konkurrere med et trelag, sier Jensen. Han legger til at skolen vil søke igjen til neste år.

Stein Simonsen

– Vi jubler over å ha vunnet fram i den beinhard konkurransen om studieplassene innenfor informasjonsteknologi, sier Arne Meisfjord, rektor ved Høgskolen i Nesna.

1. november –98 inviterer informatikkseksjonen ved HiNe informatikkmiljøet ved høgskolen i Bodø til Mo og Nesna, samt et besøk på Posten SDS og Nasjonalbiblioteket. På den informatikkfaglige siden blir etter hvert studieleder for informatikkutdanningen ved Høgskolen i Bodø, Kjell Ellingsen, en viktig faglig støttespiller for det nyetablerte studiet med bl.a. gode råd til faglig oppbygging.

¹⁶ Kirke-, Utdanning- og Forskningsdepartementet

¹⁷ I mars 95 besluttet regjeringen å gå inn for å selge Statens Datasentral (SDS) til Posten. Posten SDS ble et datterselskap av Posten Norge BA og var en av de ledende leverandører av IT-tjenester til offentlig og privat sektor. Posten SDS ble 01.01 2001 omdannet til ErgoGroup.

HiNe er nå uheldigvis lokalisert på to plasser i Mo: HOK-bygget med informatikkstudiet og BI-bygget med årsstudiet i bibliotek-, arkiv og museum. Den faglige lederen for dette årsstudiet uttrykte at samarbeidssituasjonen i BI-bygget opplevdes som vanskelig. Ledelsen ved HiNe besluttet likevel å ikke flytte dette studiet til HOK-bygget bl.a. fordi det kunne virke skjerpene på motsetningene til enkelte aktører. Søkningen til årsstudiet gikk drastisk ned, og HiNe valgte å avvikle det året etter.

Rana Kommune/Rana Utviklingsselskap oppretter et studiesenter med Beate Aspdahl som leder. Studiesentret legger tilrette for en smulere ferd i Rana for HiNe. BI - Nordland inviteres høsten 98 med i en referansegruppe for informatikkstudiet og spiller der en konstruktiv rolle.

Noen betraktninger

Denne gjennomgangen fremstiller den konfliktfylte etableringsfasen (1997 - sommeren 1998) av informatikkstudiet i Rana. Det kan jo være interessant å reflektere litt over denne situasjonen som etter hvert bygget seg opp – og fant sin løsning. Hvordan kan vi forklare disse konfliktene og hvilke erfaringer kan vi trekke.

Fremstillingen i paperet blir naturligvis preget av at jeg var en av aktørene i denne prosessen. Hukommelsen er ofte en tvilsom kilde – og for å støtte meg i fremstillingen har jeg brukt skriftlige kilder som egne notater, e-mail, diverse brev og vedtak samt avisutklipp fra perioden.

Voldsom motstand

Et av de mest påfallende forholdene dreier seg om den voldsomme motstanden som etableringen skapte.

Antakelsen om vanskene ved denne prosessen hadde på forhånd dreid seg om slike forhold som kostnader med etableringen, hvordan en praktisk skulle gjøre dette, hvordan studiet skulle gjennomføres etc. Ingen hadde vel ventet at Rana skulle sprette champagnekorkene, men en viss positiv mottagelse hadde en nok regnet med når en høyskole skulle legge et studium til Mo. I tillegg etablerte høyskolen seg med et betalingsstudium på kveldstid. Riktig nok skjedde dette i samarbeid med en privat aktør – Helgeland FOU, et firma fra Sandnessjøen. Sett med øyne utenfra virket motstanden mot disse to etableringene som helt irrasjonell. Det var bort i mot umulig å forklare motivene.

Metoden som ble brukt for å trenge i gjennom det tilsynelatende ugjennomtrengelige, var å legge sammen og sammenligne uttalelser fra ulike aktører i Rana – bedrifter, enkeltpersoner, politikere som vi møtte i ulike møter, gjennom personlige samtaler, aviser m.m. Organisering av utsagn i mønstre med sirkler og streker supplert med indirekte kilder skapte gradvis en klarhet og en sammenheng i det irrasjonelle.

Hvem styrer Rana Kommunes etableringspolitikk for høyere utdanning ?

Den aktive motstanden fra BI mot HiNes næringsrettede årsstudium med Helgeland FOU som operatør kan antakelig best forklares med konkurranse. BI fryktet antakelig at deres studentmarked kunne blir begrenset, eller at etablering kunne true BI.

Spørsmålet blir så å forklare hvordan BI kunne tvinge et høgstudium bort fra dette bygget, som jo presumptivt skulle samle all høyere utdanning i Rana.

Rana Kommune leide lokalene i BI-bygget av BI-rektorens bror og videreleide dette til bl.a. BI og Høgskolen i Bodø. Lederen for Høgskolen i Bodøs sykepleierutdanning var gift med byggeieren. Det var i alle fall svært tette familiebånd mellom huseier og de som tilslutt representerte leietakerne. Det kan tenkes at slike forhold bevirket at BI etter hvert fikk en så sterk posisjon – i alle fall er det klart at det ledet til spekulasjoner utad, og kanskje misforståelser om hvem som egentlig bestemte. En annen faktor som kan forklare fenomenet var at BI hadde drevet utdanning i Rana i 25 år, og i kraft av et godt arbeid hadde de fått en sterk posisjon. Manglende kommunal styring av etableringspolitikken i dette bygget kan kanskje forklare at en enkeltaktør faktisk fikk den makten Rana Kommune skulle utøvd. Slike fenomen der makten forskyver seg fra den som skal styre, til grupper innen bedriften eller aktører utenfor bedriften er velkjente og kan kanskje forstås i lys av tradisjonell Prinsipal – Agent teori.

”Shoppe” eller utvikle utdanning

Posten SDS, som var en stor aktør i it-næringen i Rana, så klart et behov for kompetent arbeidskraft. De kontaktet Rana Utviklingsselskap og med de gode erfaringene fra da Høgskolen i Bodø drev informatikkutdanning i Mo under omstillingsperioden¹⁸, valgte de å kontakte Høgskolen i Bodø på ny. Høgskolen i Nesna var neppe i tankene i det hele tatt. En visste ikke før senere at HiNe hadde et grunnfag etter mønster av Universitetet i Trondheim. Man selv da dette ble klart var RU’ s linje klar: ”Imidlertid er det etter vår oppfatning høyere utdanning med minimum 3-årige IT-studier på høyskolenivå som næringslivet etterspør og denne type utdanning kan ikke Høgskolen i Nesna i dag tilby.¹⁹”

Her kolliderer to ulike syn på høgstudieutvikling i regionen. HiNe ser på seg sjøl som Helgelandsregionens høgstudie,²⁰ og ser det slik at både regionen og høgstudiet er best tjent med videre utvikling av høgstudiet. Dette kommer også frem i brevvekslingen mellom HiNe og RU denne våren 98: ”Vi hadde likevel som helgelandsregionens egen høgstudie håpet å få presentert de mer IT-faglige behovene som RU etterspør for å se i hvilken grad vi kunne fylle disse gjennom et felles HiNe-Rana løft”.²¹ RU og for

¹⁸ I 1988 besluttet stortinget å legge ned den malmbaserte stålproduksjonen.

Eierskapet ble privatisert. Stålproduksjonen ble basert på skrap. Hovedanleggene ble omdannet til industripark, og en rekke delvirksomheter ble skilt ut og nyetablert som egne bedrifter. Gjennom en omfattende samfunnskamp ble statlige virksomheter som Statens Innkrevingsentral og Nasjonalbibliotek etablert i Mo i Rana. De ble stilt betydelige midler til disposisjon og Høgskolen i Bodø opprettet et treårig it-studium i Mo. De trakk seg ut da finansieringen tok slutt. HiNe prøvde å gi et grunnfagstilbud i kjølevannet av denne situasjonen, men søkertallet ble svært lavt.

¹⁹ ”Desentralisert 3-årig studium i Mo i Rana”, brev fra Rana Utviklingsselskap 3. april 1998, journalført ved Høgskolen i Nesna: Saksnr. 9800091, Dok 005, A:32, Inn 07/04/98

²⁰ Bl.a. Strategisk Plan for Høgskolen i Nesna 1996-2000 s 12 om høgstudiets informasjonsvirksomhet (den) ”skal sikre at folk og institusjonar i regionen kjenner Høgskolen i Nesna som sin høgstudie, og at landsdelen...)

²¹ ”Ang. IT-studium i Mo i Rana”, brev fra Høgskolen i Nesna til Rana Utviklingsselskap 20.04.98, ref: 9800004/406.2/SS

den saks skyld andre aktører som uttaler seg, ser overhode ikke Høgskolen i Nesna som ”sin” høgskole eller bruker begreper som ”Helgelandsregionens høgskole”. Den tanke som snarere slår en er at utdanning er noe en ”shopper”, og den som har noe å tilby får tilslaget. Forholdet til høgskolen modelleres som en tradisjonell markedsorientert selger - kunde relasjon eller tilbud – etterspørsel relasjon. I sitt brev til HiNe skriver RU: ”Det gjenstår å se om Høgskolen i Bodø har noe å tilby.”²²

Identifikasjon og klassisk by – land problematikk

Fra ulik samfunnsforskning kjenner en til at enkelte bykulturer heller vil forholde seg og gjerne identifisere seg i relasjon til en større by enn til bygda omkring. Jeg tar frem dette som en mulig underforliggende kulturell forklaringsfaktor. I litt ulike sammenhenger kunne jeg støte på utsagn som: ”Ka faen har dem på Nesna” og ”På Mo har vi nattklubb og butikka, på Nesna har di en bensinstasjon” og videre ”Nesna trur at det bære e å kom tel Mo og gjør ka faen dem vil”.

Etter min oppfatning har Høgskolen i Nesna et alminnelig akseptabelt omdømme i grunnskolemiljøet i Rana. Mange har i alle fall meninger om hva en synes er bra og ikke så bra ved høgskolen. Det har nok sammenheng med at godt over 50 % av grunnskolelærerne i kommunen har utdanning fra HiNe. I andre yrkesgrupper har HiNe ofte en ikke-status. Selv om en tar i betraktning slike kulturelle fenomener som er antydnet ovenfor, spør om ikke HiNe selv må svare for ”historiske synder”. Kanskje ”sov HiNe i timen” under distriktshøgskolereformen og ikke virkelig satset på å utvikle seg til en mer faglig allsidig høgskole på Helgeland. Det spør om HiNe var noe passiv under omstillingsprosessen i Rana i årene etter 1988, og at dette kan forklare deler av reaksjonene.

Oppsummering²³

Jeg har i dette paperet beskrevet den konfliktfylte etableringsfasen av informatikkstudiet i Mo i Rana 1997 – 1998. Etablererens perspektiv preger beskrivelsen. Andre aktører ville nok formulert seg annerledes. Beskrivelsen bygger på egne og kollegaers opplevelse av situasjonen i denne perioden, samt flere skriftlige kilder. Relasjonen mellom Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Bodø ble utover 90-tallet preget av generell konkurranse og enkelte skarpe konflikter. Den motstanden Høgskolen i Nesna ble møtt med i etableringsfasen av enkelte sentrale aktører i Rana kan dels forklares med begreper som konkurranse, markedsorientert syn på skoleutvikling, identifikasjon mot Bodø og klassisk by-land problematikk

²² ”Desentralisert 3-årig studium i Mo i Rana”, brev fra Rana Utviklingsselskap 3. april 1998, journalført ved Høgskolen i Nesna: Saksnr. 9800091, Dok 005, A:32, Inn 07/04/98

²³ I dag – 01. des. 2003 - har HiNe nådd målsetningen om å utvikle en treårig bachelorutdanning i informatikk i Mo i Rana. BI Nordland er vedtatt nedlagt, og Høgskolen i Bodø skal sannsynligvis videreføre hele eller deler av fagstudiet som BI hadde. Educo har meldt de i liten grad vil starte vekttallsbaserte informatikkmoduler.

Fredrikke – Organ for FoU-publikasjoner – Høgskolen i Nesna

Fredrikke er en skriftserie for mindre omfangsrike rapporter, artikler o.a som produseres blant personalet ved Høgskolen i Nesna. Skriftserien er også åpen for arbeider fra høgskolens øvingslærere og studenter.

Hovedmålet for skriftserien er ekstern publisering av Høgskolen i Nesnas FoU-virksomhet. Høgskolen har ikke redaksjonelt ansvar for det faglige innholdet.

Redaksjon

FoU-veilederne ved Høgskolen i Nesna
Hovedbibliotekar

Trykk

Høgskolen i Nesna

Omslag

Grafisk design: Agnieszka B. Jarvoll
Trykk: Offset Nord, Bodø

Opplag

Etter behov

Adresse

Høgskolen i Nesna
8701 NESNA

Tlf.: 75 05 78 00 (sentralbord)

Fax: 75 05 79 00

E-postmottak: ninfo@hinesna.no

Oversikt utgivelser Fredrikke

Hefter kan bestilles hos Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna, telefon 75 05 78 00

Bestilling via Internett: http://www.hinesna.no/bibliotek/skjema/bestilling_skriftserier/best_skjema2.htm

Nr.	Tittel/forfatter/utgitt	Pris
<u>2003/7</u>	Lærerutdannere i praksisfeltet : hospitering i barnehage og grunnskole	55,-
<u>2003/6</u>	Teori og praksis i lærerutdanning / Hallstein Hegerholm	50,-
<u>2003/5</u>	Nye perspektiver på undervisning og læring : nødvendige forskende aksjoner med mål om bidrag av utvidet innhold i lærerutdanningen / Jan Birger Johansen	30,-
<u>2003/4</u>	"Se tennene!" : barnetegning – en skatt og et slags spor / Nina Scott Frisch	35,-
<u>2003/3</u>	Responsgrupper : en studie av elevrespons og gruppekultur - norsk i 10.klasse våren 2003 Korgen sentralskole / Harald Nilsen	80,-
<u>2003/2</u>	Informasjonskompetanse i dokumentasjonsvitenskapelig perspektiv / Ingvill Dahl	40,-
<u>2003/1</u>	"Det handler om å lykkes i å omgås andre" : evalueringsrapport fra et utviklingsprosjekt om afferdsvansker, pedagogisk ledelse og sosial kompetanse i barnehager og skoler i Rana, Hemnes og Nesna kommuner i perioden 1999-2002 / Per Amundsen	80,-
<u>2002/1</u>	Augustins rolle i Albert Camus' Pesten / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/1</u>	Mjøs-utvalget og Høgskolen i Nesna : perspektiver og strategiske veivalg / Erik Bratland	30,-
<u>2001/2</u>	Hvordan organisere læreprosessen i høyere utdanning? / Erik Bratland	45,-
<u>2001/3</u>	Fra Akropolis til Epidaurus / Tor-Helge Allern	40,-
<u>2001/4</u>	Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" / Anita Berg-Olsen og Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2001/6</u>	Etniske minoritetsrettigheter og det liberale nøytralitetsidealet / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2000/1</u>	TIMSS-undersøkelsen i et likestillingsperspektiv : refleksjoner rundt dagens utdanningssektor og visjoner om fremtiden / Eli Haug.	30,-
<u>2000/2</u>	Maleren Hans Johan Fredrik Berg / Ann Falahat og Svein Laumann	150,-
<u>2000/3</u>	FoU-virksomheten ved Høgskolen i Nesna : årsmelding 1998 / Hanne Davidsen, Tor Dybo og Tom Klepaker	35,-
<u>2000/4</u>	Bidrar media til en ironisk pseudo-offentlighet eller til en revitalisering av offentligheten? / Erik Bratland	40,-
<u>2000/6</u>	Fådeltskolen - "Mål og Mé" / Erling Gården og Gude Mathisen	60,-
<u>2000/7</u>	Sosiale bevegelser og modernisering : den kommunikative utfordring / Erik Bratland	50,-
<u>2000/8</u>	Er dagens utdanningsforskning basert på behavioristisk tenkning? : drøfting av TIMSS' læreplanmodell fra et matematikdidaktisk synspunkt / Eli Haug	90,-
<u>2000/9</u>	Moralsk ansvar, usikkerhet og fremtidige generasjoner / Kristian Skagen Ekeli	40,-

<u>2000/11</u>	Implementering av LU98 / Knut Knutsen	120,-
<u>1999/1</u>	Fortellingens mange muligheter : fortellingsdidaktikk med analyseeksempel / Inga Marie Haddal Holten og Helge Ridderstrøm.	70,-
<u>1999/2</u>	Kjønn og interesse for IT i videregående skole / Geir Borkvik og Bjørn Holstad	20,-